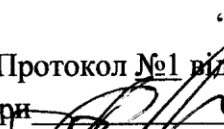

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка
Кафедра права, філософії та політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Протокол №1 від «28» серпня 2020 р
Завідувач кафедри проф. Чорний О.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчального курсу
«РИМСЬКЕ ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»
Спеціальність 081 «Право»
Галузь знань 08 Право

2020-2021 навчальний рік

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка
Кафедра права, філософії та політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Протокол №1 від «28» серпня 2020 р
Завідувач кафедри _____ проф. Чорний О.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчального курсу
«РИМСЬКЕ ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»
Спеціальність 081 «Право»
Галузь знань 08 Право

2020-2021 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри права, філософії та політології

Протокол №1 від 28 серпня 2020 року.

Розробник: **Єфремова Олена Петрівна** – кандидат юридичних наук, доцент кафедри права, філософії та політології Навчально – наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського, НУЧК імені Т.Г. Шевченка.

Мова навчання – українська.

© Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, 2020.

ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Обсяг навчальної дисципліни (денна форма / заочна форма)
Статус навчальної дисципліни: нормативна	Загальна кількість годин: 150 Шифр та назва спеціальності <i>081 - право</i>
Рік підготовки: 1 Семестри: 1	Лекції (<i>теоретична підготовка</i>): 28 год. Практичні: 22 год.
Кількість кредитів ECTS: 5	Самостійна робота: 100 год. Вид контролю: залік.

Навчальний курс «Римське цивільне право» розрахований на студентів закладів вищої освіти правових спеціальностей з урахуванням наявності у них базового рівня знань (середньої освіти), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Предмет дисципліни «Римське цивільне право» є дисципліною, яка закладає не тільки основи правової культури, а й юриспруденції загалом, дає знання про історію становлення та розвитку багатьох інститутів сучасного права.

Після завершення вивчення дисципліни «Римське цивільне право» отримані студентом знання, вміння та навички будуть необхідні для засвоєння навчального матеріалу магістратури з цивільного, сімейного та інших галузей права.

Програма навчальної дисципліни складається з 5-ти кредитних модулів:

Зміст першого модулю включає:

Тема 1. Значення, предмет та система римського приватного права.

Тема 2. Суб'єкти цивільних правовідносин.

Тема 3. Сімейно-правові відносини.

Зміст другого модулю включає:

Тема 4. Загальне поняття про давньоримський судовий процес. Державний суд.

Тема 5. Загальна характеристика позовів.

Зміст третього модулю

Тема 6. Речові права. Право власності.

Тема 7. Право на чужі речі.

Тема 8. Загальне вчення про зобов'язання.

Зміст четвертого модулю

Тема 9. Загальні положення про договори.

Тема 10. Окремі види договорів.

Зміст п'ятого модулю

Тема 11. Загальні положення про спадкування. Види спадкування.

Метою викладання навчальної дисципліни «Римське цивільне право» є надання студентам необхідних знань щодо ознайомлення з історією виникнення і розвитку римського приватного права, його джерелами, змістом, історичним і сучасним значенням.

Завдання:

- аналізувати основні положення, предмет та систему римського цивільного права;
- вільно орієнтуватися у джерелах римського цивільного права;
- орієнтуватися у поняття про давньоримський судовий процес, державний суд, речових правах, право власності, положення про спадкування, сімейних відносинах, римського цивільного права;
- робити правовий аналіз конкретних ситуацій римського цивільного права.

2.ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Студенти повинні сформувавши необхідні загальні та професійні компетентності відповідно до вимог освітньої програми:

НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення аналізу та синтезу.
ЗК 3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово
ЗК5.	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК13.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
СК1.	Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
СК2.	Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.
СК 8	Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
СК 11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК 12	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
СК 13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
СК 16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.
Програмні результати навчання*	
ПРН 3	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
ПРН 8	Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
ПРН 13	Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту
ПРН 14	Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.

ПРН 15	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
ПРН 19	Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
ПРН 20	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
ПРН 21	Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

Бакалавр повинен знати:

- юридичну термінологію, поняття і зміст основних інститутів римського приватного права, його історичну роль і значення для сучасної юридичної науки і техніки;
  - поняття, предмет та систему римського приватного права; джерела римського приватного права;
  - основні принципи римського приватного права; рецепцію римського приватного права в Україні та в інших країнах;
  - функції римського судового процесу;
  - процес виникнення, становлення та розвитку окремих цивільно-правових інститутів; речові права (володіння право власності, права на чужі речі);
  - основні види зобов'язання;
  - засади сімейного та спадкового права; особливості правового статусу суб'єктів приватного права.
- вміти:
- користуватися джерелами приватного права;
  - відмежовувати цивільно-майнові відносини від майнових відносин іншого виду;
  - правильно тлумачити і застосовувати норми цивільно-процесуального права;
  - самостійно поповнювати і поглиблювати свої знання, визначати, обґрунтовувати і відстоювати свою правову позицію, захищати права, свободи і законні інтереси громадян, юридичних осіб, інтереси суспільства і держави;
  - самостійно аналізувати і користуватися джерелами римського права; творчо застосовувати знання про римське приватне право при вивченні сучасного цивільного права.

3. Короткий зміст дисципліни.

Зміст першого модулю включає:

ТЕМА 1. Значення, предмет та система римського приватного права.

1. Поняття римського цивільного права.
2. Основні системи римського цивільного права.
3. Розмежування права приватного і права публічного.

ТЕМА 2. Суб'єкти цивільних правовідносин.

1. Види джерел римського цивільного права
2. Джерела правотворення РПП
3. Джерела пізнання римського цивільного права

ТЕМА 3. Сімейно-правові відносини.

1. Римська сім'я. Агнатська та когнатська спорідненість.
2. Шлюб та його види.
3. Особисті та майнові стосунки між подружжям.
4. Батьківська влада.
5. Опіка та піклування.

Зміст другого модулю включає:

ТЕМА 4. Загальне поняття про давньоримський судовий процес. Державний суд.

1. Виникнення державного суду.
2. Загальне поняття про давньоримський судовий процес.
3. Легісакційний процес.
4. Формулярний процес.

ТЕМА 5. Загальна характеристика позовів.

1. Поняття і види позовів.
2. Особливі засоби захисту.
3. Поняття позовної давності.
4. Початок перебігу, переривання і припинення строків позовної давності

Зміст третього модулю

ТЕМА 6. Речові права. Право власності.

1. Поняття і види майнового права.
2. Речі, поняття і види.
3. Володіння і його види.
4. Захист володіння. Встановлення і припинення володіння.
5. Право спільної власності
6. Захист права власності
7. Набуття, і втрата права власності.

ТЕМА 7. Право на чужі речі.

1. Поняття і види прав на чужі речі.
2. Сервітути.
3. Емфітевзис і суперфіцій.
4. Заставне право.
5. Застава та її форми.

ТЕМА 8. Загальне вчення про зобов'язання.

1. Поняття і зміст зобов'язання.
2. Класифікація і підстави виникнення зобов'язань.
3. Сторони в зобов'язаннях

Зміст четвертого модулю

ТЕМА 9. Загальні положення про договори.

1. Поняття договорів.
2. Укладення договорів. Представництво.
3. Умови дійсності договорів.
4. Зобов'язання ніби з договору.

ТЕМА 10. Окремі види договорів.

1. Вербальні договори.
2. Літеральні договори.
3. Реальні договори.
4. Консенсуальні договори.
5. Безіменні контракти, приєднання до них.

Зміст п'ятого модулю

ТЕМА 11. Загальні положення про спадкування. Види спадкування.

1. Поняття спадкування.
2. Поняття права спадкування.
3. Спадкування за заповітом.
4. Спадкування за законом.
5. Відкриття і прийняття спадщини.
6. Спадкування за заповітом.
7. Спадкування за законом.
8. Відкриття і прийняття спадщини.

4. Організація навчання.

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1. .					
1	Тема 1. Значення, предмет та система римського приватного права.	9	2	2	5
2	Тема 2. Суб'єкти цивільних правовідносин.	9	2	2	5
3	Тема 3. Сімейно-правові відносини.	14	2	2	10
Всього за модуль 1		32	6	6	20
Модуль 2.					
4	Тема 4. Загальне поняття про давньоримський судовий процес. Державний суд.	14	2	2	10
5	Тема 5. Загальна характеристика позовів.	14	2	2	10
Всього за модуль 2		28	6	4	20
Модуль 3					
6	Тема 6. Речові права. Право власності.	9	2	2	5
7	Тема 7. Право на чужі речі.	9	2	2	5
8	Тема 8. Загальне вчення про зобов'язання.	14	2	2	10
Всього за модуль 3		32	6	6	20
Модуль 4					
9	Тема 9. Загальні положення про договори.	16	4	2	10
10	Тема 10. Окремі види договорів.	14	2	2	10
Всього за модуль 4		30	6	4	20
Модуль 5					
11	Тема 11. Загальні положення про спадкування. Види спадкування.	26	4	2	20
Всього за модуль 5		26	4	2	20
Разом за курс		150	28	22	100

5. Тематика практичних занять.

Зміст першого модулю включає:

ТЕМА 1. Значення, предмет та система римського приватного права.

1. Поняття римського цивільного права.
2. Основні системи римського цивільного права.

3. Розмежування права приватного і права публічного.

ТЕМА 2. Суб'єкти цивільних правовідносин.

1. Види джерел римського цивільного права
2. Джерела правотворення РПП
3. Джерела пізнання римського цивільного права

ТЕМА 3. Сімейно-правові відносини.

1. Римська сім'я. Агнатська та когнатська спорідненість.
2. Шлюб та його види.
3. Особисті та майнові стосунки між подружжям.
4. Батьківська влада.
5. Опіка та піклування.

Зміст другого модулю включає:

ТЕМА 4. Загальне поняття про давньоримський судовий процес. Державний суд.

1. Виникнення державного суду.
2. Загальне поняття про давньоримський судовий процес.
3. Легісакційний процес.
4. Формулярний процес.

ТЕМА 5. Загальна характеристика позовів.

1. Поняття і види позовів.
2. Особливі засоби захисту.
3. Поняття позовної давності.
4. Початок перебігу, переривання і припинення строків позовної давності

Зміст третього модулю

ТЕМА 6. Речові права. Право власності.

1. Поняття і види майнового права.
2. Речі, поняття і види.
3. Володіння і його види.
4. Захист володіння. Встановлення і припинення володіння.
5. Право спільної власності
6. Захист права власності
7. Набуття, і втрата права власності.

ТЕМА 7. Право на чужі речі.

1. Поняття і види прав на чужі речі.
2. Сервітути.
3. Емфітевзис і суперфіцій.
4. Заставне право.
5. Застава та її форми.

ТЕМА 8. Загальне вчення про зобов'язання.

1. Поняття і зміст зобов'язання.
2. Класифікація і підстави виникнення зобов'язань.
3. Сторони в зобов'язаннях

Зміст четвертого модулю

ТЕМА 9. Загальні положення про договори.

1. Поняття договорів.
2. Укладення договорів. Представництво.
3. Умови дійсності договорів.
4. Зобов'язання ніби з договору.

ТЕМА 10. Окремі види договорів.

1. Вербальні договори.
2. Літеральні договори.
3. Реальні договори.
4. Консенсуальні договори.

5. Безіменні контракти, приєднання до них.

Зміст п'ятого модулю

ТЕМА 11. Загальні положення про спадкування. Види спадкування.

1. Поняття спадкування.
2. Поняття права спадкування.
3. Спадкування за заповітом.
4. Спадкування за законом.
5. Відкриття і прийняття спадщини.
6. Спадкування за заповітом.
7. Спадкування за законом.
8. Відкриття і прийняття спадщини.

6. Завдання для самостійної роботи.

Студенти виконують реферативні завдання (презентації) або міні-дослідження (есе) з обраної проблематики за погодженням із викладачем.

Теми презентацій (самостійна робота)

Модуль I

1. Основні риси римського приватного права.
2. Причини і мета розділу імперії на Західну та Східну.
3. Період принципату. Розвиток юриспруденції.
4. Період Домінанту. Імператорські конституції.
5. Дієздатність та чинники, які впливали на неї у Стародавньому Римі.

Модуль II

6. Представництво та його види в Стародавньому Римі.
7. Діяльність прокуратора, як вид добровільного представництва.
8. Умови вступу до шлюбу. Підстави припинення шлюбу.
9. Підстави встановлення батьківської влади над дітьми. Узаконення.

Модуль III

10. Легісакційний процес, його стадії.
11. Особливості екстраординарного та формулярного процесів.
12. Умови встановлення володіння (фактичне панування над річчю та володільницьке волевиявлення).
13. Способи та правові наслідки набуття законного та незаконного.

Модуль IV

14. Історичні умови виникнення прав на чужі речі у Стародавньому Римі.
15. Поняття та особливості прав на чужі речі.
16. Поняття зобов'язання та його роль в економічному житті суспільства.
17. Відмінність речового та зобов'язального права.
18. Поняття і види договорів. Односторонні та двосторонні договори.

Модуль V

19. Договори «суворого права» та договори «доброї совісті».
20. Основні етапи розвитку римського спадкового права.
21. Стадії процесу спадкування.
22. Поняття заповіту. Приватні та публічні заповіти.

7. Політика дисципліни та оцінювання

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

Рівень теоретичної підготовки студента визначається під час його усної відповіді на теоретичні питання на практичних заняттях, під час складання заліку (V семестр) та оцінюється за такими критеріями:

- відповідність змісту;

- повнота та ґрунтовність викладу;
- доказовість викладу;
- термінологічна коректність.

Студент може отримати **5 балів** (“відмінно”), якщо його відповідь повністю відповідає змісту питання, усі основні проблеми визначені чітко, розкриті повністю та ґрунтовно; студент демонструє високий рівень доказовості викладу матеріалу з питання та може викласти свою точку зору з проблеми, що обговорюється; студент досить вільно й коректно користується юридичною термінологією.

Студент може отримати **4 бали** (“добре”), якщо його відповідь в основному відповідає змісту питання, не всі основні проблеми визначені чітко, не розкриті досить повно та ґрунтовно; студент викладає матеріал, в основному аргументуючи методичні положення, та відчуває труднощі у викладенні своєї точки зору щодо низки проблем; студент в основному правильно користується юридичною термінологією, невелика кількість помилок не перешкоджає розумінню змісту викладеного.

Студент може отримати **3 бали** (“задовільно”), якщо його відповідь лише частково відповідає змісту питання, основні проблеми визначені нечітко, розкриті лише частково і без належної глибини; студент викладає матеріал, майже не аргументуючи методичні положення, та не має своєї точки зору щодо більшості проблем; студент допускає значну кількість термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного.

Студент може отримати **2 бали** (“незадовільно”), якщо його відповідь не відповідає змісту питання, основні проблеми не визначені і не розкриті; доказовість викладу матеріалу і самостійні міркування відсутні; студент майже не користується юридичною термінологією.

Рівень володіння професійно-методичними вміння визначається під час виконання студентом практичного завдання (аналіз запропонованої практичної ситуації з точки зору застосування норм права, складання власного варіанту її вирішення) на практичних заняттях, при виконанні завдань самостійної роботи, під час складання заліку (V семестр) та оцінюється за такими критеріями:

- точність та повнота виконання практичного завдання;
- обґрунтованість правового аналізу конкретної теми з точки зору їх відповідності принципам навчання, вимогам поетапного формування навичок і вмінь.

Студент може отримати **5 балів** (“відмінно”) або «зараховано», якщо завдання виконане ним повністю, є комунікативно орієнтованим, відповідає вимогам поетапного формування навичок і вмінь та принципам навчання ІМ, відбиває специфіку навчання правового матеріалу, демонструє володіння студентом юридичною термінологією. За розробку, що в основному відповідає вимогам, виконане повністю, проте має незначні порушення логіки поетапного формування навичок і вмінь, невелику кількість термінологічних помилок, що не перешкоджають розумінню змісту, він може отримати **4 бали** (“добре”) або «зараховано». Практичне завдання, яке виконане частково, має серйозні порушення логіки поетапного формування навичок і вмінь, містить значну кількість помилок, оцінюється **3 балами** (“задовільно”) або «зараховано». Завдання, яке майже чи повністю не відповідає встановленим викладачем вимогам, демонструє недоречне вживання методичних термінів, оцінюється **0-2 балами** (“незадовільно”) або «незараховано».

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад конституції, трудового права, освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконати індивідуальне завдання
- самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не підготував самостійну роботу, до екзамену не допускається.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці самостійної роботи, виконанні індивідуальних завдань, забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

8. Розподіл балів за рейтинговою системою

№	Назва теми	Всього балів	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Контрольна робота	Самостійна робота
Модуль 1. .						
1	Тема 1. Значення, предмет та система римського приватного права.	6	4	1		1
2	Тема 2. Суб'єкти цивільних правовідносин.	6	4	1		1
3	Тема 3. Сімейно-правові відносини.	6	4	1		1
	Всього за модуль 1	18	12	3		3
Модуль 2.						
4	Тема 4. Загальне поняття про давньоримський судовий процес. Державний суд.	6	4	1		1
5	Тема 5. Загальна характеристика позовів.	6	4	1		1

	Всього за модуль 2	12	8	2		2
	Модуль 3					
6	Тема 6. Речові права. Право власності.	6	4	1		1
7	Тема 7. Право на чужі речі.	6	4	1		1
8	Тема 8. Загальне вчення про зобов'язання.	6	4	1		1
	Всього за модуль 3	18	12	3		3
	Модуль 4					
9	Тема 9. Загальні положення про договори.	6	4	1		1
10	Тема 10. Окремі види договорів.	6	4	1		1
	Всього за модуль 4	10	8	2		2
	Модуль 5					
11	Тема 11. Загальні положення про спадкування. Види спадкування.	26	4		9	1
	Всього за модуль 5	26	4	1	9	1
	Разом за курс	75	44	11	9	11

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	11	4	до 44
Індивідуальне завдання (презентації)	11	1	до 11
Самостійна робота: вирішення практичних ситуацій; складання процесуальних документів; науковий проект ¹	1	11	до 11
Підсумкова контрольна робота	1	9	до 9
Усього			до 75
Залік:			до 25
Разом:			до 100

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Перелік питань до іспиту.

1. Поняття та періодизація рецепції римського права.
2. Рецепція римського права в процесі еволюції вітчизняного права.
3. Рецепція римського права на сучасному етапі.
4. Періодизація історії Давнього Риму та етапи розвитку римського права.
5. Співіснування декількох правових систем на території Давнього Риму.
6. Принципи римського права.
7. Поняття і види джерел римського права. Джерела пізнання римського права і форми права.
8. Звичай та звичаєве право. Закони XII таблиць.
9. Едикти магистратів та розвиток преторського права.
10. Роз'яснення (діяльність) юристів як джерело права.
11. Сабініянська і прокуліянська школа юристів.
12. Імператорські конституції. Закони та їх різновиди.
13. Кодифікація імператора Юстиніана.
14. Самоуправство як первісна форма захисту прав.

¹ Самостійна робота є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не виконав самостійну роботу до екзамену не допускається.

15. Система позовів та їх окремих види.
16. Легісакційний процес.
17. Формулярний процес.
18. Екстраординарний процес, його відмінність від інших видів процесу.
19. Співвідношення позовної давності та законних строків.
20. Форми непозовного захисту від правопорушень (особливі засоби преторського захисту).
21. Загальні положення щодо правосуб'єктності у римському праві.
22. Обмеження правоздатності.
23. Загальна характеристика правового становища громадян Риму.
24. Правове становище латинів і перегринів.
25. Правове становище рабів. Рабський пекулій.
26. Правове становище вільновідпущеників та колонів.
27. Зародження ідей про юридичні особи.
28. Патріархальна сім'я. Агнатське споріднення.
29. Когнатське споріднення.
30. Інститут шлюбу в Давньому Римі.
31. Особливості майнових відносин між подружжям.
32. Правовідносини батьків та дітей.
33. Опіка та піклування.
34. Поняття та види спадкування.
35. Етапи розвитку спадкового права та види порядків спадкування.
36. Порядок спадкування за правом Юстиніана.
37. Сингулярне та універсальне правонаступництво. Закликання до спадщини.
38. Момент відкриття спадщини. Порядок прийняття спадкової маси.
39. Лежача спадщина. Відумерла або безхазяйна спадщина.
40. Перехід спадкування: спадкова трансмісія та заповідальна субституція.
41. Спадкування за законом або «всупереч заповіту».
42. Легати та фідейкоміси. Фальцидієва чверть.
43. Поняття речі та види речей.
44. Тілесні (*res corporales*) і безтілесні (*res noncorporales*), рухомі (*res mobiles*) і нерухомі (*res itmobiles*) речі.
45. Речі подільні (*res divisibiles*) і неподільні (*res indivisibiles*), прості (*unitum*) та складні (*connexum*), сукупності речей (*universitates rerum distantium*). Споживні (*res usu consumptibiles*) та неспоживні (*res usu non consumptibiles*) речі.
46. Речі, визначені родовими ознаками (*genus, genera*), та індивідуально визначені (*species*).
47. Речі в обороті (*res in commercio*) та речі, вилучені з обороту (*res extra commercio*): загальна характеристика.
48. Права речові і зобов'язальні: порівняльний аналіз.
49. Володіння, як найдавніший інститут римського речового права.
50. Умови набуття володіння.
51. Захист володіння у римському праві.
52. Виникнення поняття і змісту права власності.
53. Загальна характеристика окремих правомочностей щодо змісту права власності.
54. Види власності у Давньому Римі.
55. Поняття загальної власності. Виникнення поняття публічної власності.
56. Набуття та втрата права власності.
57. Первісні засоби набуття права власності.
58. Похідні засоби набуття права власності. Манципація і традиція.
59. Захист власності за римським правом.
60. Права на чужі речі.
61. Поняття та види сервітутів.
62. Земельні сервітути (загальна характеристика видів).

63. Особисті сервітути (загальна характеристика видів).
64. Засоби встановлення сервітутів.
65. Емфітевзис (загальна характеристика, відмінність від оренди або від зобов'язальних відносин).
66. Суперфіцій: загальна характеристика.
67. Іпотека (загальна характеристика, відмінність від простої застави).
68. Поняття та загальна характеристика зобов'язань. Сторони в зобов'язанні.
69. Види зобов'язань за підставою їх виникнення (в тому числі, договірні та позадоговірні зобов'язання.).
70. Зобов'язання подільні і неподільні.
71. Зобов'язання альтернативні.
72. Зобов'язання видові і родові.
73. Зобов'язання часткові і солідарні. Поняття кореального та субсидіарного зобов'язання.
74. Форми забезпечення зобов'язань.
75. Заміна сторін в зобов'язанні: новація (novatio), делегація (delegatio), цесія (cessio).
76. Засоби забезпечення зобов'язань.
77. Умови припинення зобов'язань.
78. Договори: загальні положення. Поняття та види договорів у римському праві.
79. Контракти: поняття та види.
80. Вербальні (contractus verbis) та літеральні контракти (contractus litteris).
81. Реальні (contractus rei) та консенсуальні контракти (contractus consensu).
82. Безіменні контракти (contractus innominanti).
83. Умови дійсності договорів.
84. Зміст договору, його істотні умови. Умови відкладальні (або суспензивні) та скасувальні (або резолютивні).
85. Кауза та строки в договорі. Кауза в зобов'язанні.
86. Зобов'язання ніби з договорів. Квазіконтракти.
87. Ведення чужих справ без доручення.
88. Зобов'язання, що виникали внаслідок безпідставного збагачення (condictio sine causa).
89. Деліктні зобов'язання.
90. Поняття та види деліктів.

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Методичне забезпечення:

1. Римське цивільне право. Робоча програма для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 право.
2. Римське цивільне право. Методичні рекомендації до семінарських занять для студентів для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 право.
- 3 Римське цивільне право. Методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 право.

Основна література:

1. Римське приватне право: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Є. М. Орач, Б. Й. Тищик. Київ: Ін Юре, 2016. 392 с.
2. Римське право: підручник. О. А. Підпригора, Є. О. Харитонов. 3-тє вид. Київ: ЮрінкомІнтер, 2015. 528 с.
3. Бартошек М. Римское право. Понятие, термины, определения. Москва: Юрид. лит. 2016. 412 с.
4. Гетьман-Павлова И. В. Практикум по римскому праву. Москва: Юрид. лит., 2017. 324 с.
5. Дождев Д. В. Римское частное право: учебник для вузов. Москва: Норма, 2016. 268 с.
6. Иванов А. А. Римське право: учеб. пособие. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2018. 415 с.

7. Макеєв В. В., Головка А. Г. Римское частное право. Ростов-на-Дону, 2016. 328 с.
8. Макарчук В. С. Основи римського приватного права. Київ: Атика, 2014. 362 с.
9. Омельянович С. С. Римское гражданское право. Харьков: Основы, 2016. 412 с.
10. Орач Е. М., Тищик В. И. Основи римського приватного права. Київ: ЮРІНКОН, 2018.
11. Основи римського приватного права: підручник В. І. Борисова, Л. М. Домашенко та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової та Л. М. Баранової. Харків: Право, 2015. 284 с.
12. Скрипилёв Е. А. Основы римского права. Конспект лекций. 4-изд. Москва :Ось, 2015.

Допоміжна

1. Актуальні проблеми держави та права. Збірник наукових праць з римського права. Випуск 13. Одеса: Юридична література, 2015. 324 с.
2. Блохина О. Ю., Гуцириєв Х. С., Сальников В. П., Ченцов Н. В. Основы римского частного права. СПб, 2016.
3. Підопригора О. А., Харитонов Е. О. Римське право. Підручник. Київ: ЮрінкомІнтер, 2017. 462 с.
4. Подопригора А. А. Основы римского гражданского права. Київ: Вища школа, 2015. 286 с.
5. Подопригора А. А., Харитонов Е. О. Римское право в Украине: перспективы III тысячелетия. Юридический вестник. 2019. № 4. С. 109-111.
6. Підопригора О., Харитонов Е. Римське право як підґрунтя юридичної освіти. Право України. 2019. № 1. С. 117-120.
7. Макарчук В. С. Основи римського приватного права. Навчальний посібник. Київ: Атика, 2016. 314 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.gumer.info
2. www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo
3. www.right777.ru/rimpravo.html
4. www.law.edu.ru/doc/document
5. www.civil.consultant.ru/elib/
6. www.stydents.net/forumdisplay

Розробник

О.П. Єфремова

Завідувач кафедри права, філософії та політології

О.О.Чорний